

Шляхи вдосконалення економічного регулювання водокористування в Україні

Вказується на зростаючу роль економічних важелів регулювання природокористування у світовій практиці. На основі аналізу еколого-економічних, правових, організаційних, фінансово-бюджетних та інших проблем у сфері водокористування в Україні та підходів до їх вирішення запропоновано шляхи та заходи з вдосконалення регулювання відносин водокористування з використанням інструментів нормативного, адміністративного, фінансово-економічного регулювання, стимулювання раціонального водокористування, вдосконалення відносин власності, забезпечення регіональних інтересів при використанні водних ресурсів. Вказано на очікувані результати застосування запропонованих заходів з вдосконалення водокористування.

Ключові слова: природокористування, сфера водокористування, еколого-економічні проблеми, економічне регулювання.

Трансформаційні процеси переходу економічної системи України на принципи ринкового господарювання викликають потребу перегляду та вдосконалення механізмів регулювання відносин природокористування, забезпечення їх адекватності новим умовам, а також відповідності сучасному баченню гармонізації економічної та екологічної сфер життєдіяльності. При цьому важливо врахувати світовий досвід, котрий демонструє складність досягнення екоефективності як процесу отримання все більшої доданої вартості при поступовому зниженні рівня споживання ресурсів та зменшенні відходів і забруднень.

У сукупності механізмів регулювання природокористування все більш вагоме місце відводиться економічним важелям, включно з податковими. Екологічне оподаткування стало важливим елементом податкової системи практично усіх європейських та інших економічно розвинених країн. У ряді з них частка екологічних податків досягає і навіть перевищує 10% загальної суми податкових надходжень: Туреччина, Південна Корея, Данія, Нідерланди [1]. Україна відстає у цьому відношенні, маючи вагу податкових надходжень екологічного характеру (збори за забруднення навколишнього природного середовища і спеціальне використання природних ресурсів) на рівні 3%. Це дає підставу для твердження, що економічні важелі у регулюванні природокористування в Україні задіяні недостатньо, на що звертають увагу українські науковці та практики, зокрема О. Веклич [2], В. Міщенко [3], Ц. Огонь [4], В. Симоненко [5] та ін. Відповідно заниженою є їх роль у вирішенні цілої низки пов'язаних з природокористуванням проблем. Зазначене стосується практично усіх сфер природокористування, включно з водокористуванням, де накопичилося немало складних еколого-економічних проблем, розв'язати які без залучення економічних важелів неможливо.

Україна належить до числа найменш забезпечених водою країн Європи й характеризується при цьому одним із найвищих рівнів водоспоживання та техногенного навантаження на водний басейн. У 2008 р. з природних водних об'єктів було забрано 15,7 млрд. куб. води. У поверхневі водойми скинуто 3,9 млрд. куб. м забруднених стічних вод (45% обсягу водовідведення). За період з 1990 р. обсяг скидання забруднених стоків (недостатньо очищених та без очищення) зріс на 20,5%, в т.ч. без очищення у 3,2 разу [6]. Вартість капітальних затрат на будівництво й реконструкція водоочисних споруд для припинення такого обсягу

скидів за нашими оцінками перевищує 40 млрд. грн. Річний обсяг капітальних інвестицій на зазначені цілі у 2008 р. склав 0,9 млрд. грн. При збереженні таких обсягів інвестування вирішення проблем припинення забруднення водного басейну України розтягнеться на багато десятиліть.

Надалі не вирішеними залишаються питання зниження водоемності галузей господарства. Значними є непродуктивні втрати води (при транспортуванні тощо), котрі у 2007–2008 рр. перевищували 2,2 млрд. куб. м (15% від обсягу водозабору).

Низькою у багатьох випадках є якість питної води в комунальних системах водопостачання.

Значних витрат потребують заходи із запобігання та ліквідації наслідків шкідливої дії води, насамперед у гірських районах. Обсяг коштів на заходи із запобігання шкідливих наслідків паводків у цьому регіоні відповідно до розрахованої на 17 років Державної цільової програми комплексного протипаводкового захисту в басейнах річок Дністра, Пруту та Сирету (затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2008 р. №1151) становив 33,3 млрд. грн., Програми комплексних протипаводкових заходів у басейні р. Тиса у Закарпатській області на 2006-2015 рр. (затверджена у редакції Постанови Кабінету Міністрів України від 13.02.2006 р. № 130) – 2,5 млрд. грн.

Діючі в Україні механізми фінансування заходів з охорони та відтворення водних ресурсів, стимулювання раціонального водокористування є малодієвими. Не забезпечується самофінансування водогосподарського комплексу. Річні надходження від встановлених зборів за спеціальне використання водних ресурсів у 2008 р. становили 0,576 млрд. грн., зборів за скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти – 0,069 млрд. грн. Їх загальна сума не покриває досягнутих обсягів інвестицій на цілі захисту вод від забруднення і запобігання шкідливої дії повеней та паводків, які при цьому є у кілька разів меншими від потреби. Оціночно такі річні потреби в цілому по водогосподарському комплексу України на найближчі 15 років складають не менше 4–4,5 млрд. грн.

Неефективною є система надання пільг водокористувачам. Фактично за базовими нормативами, без пільг, збір за спеціальне водокористування стягується тільки за 10% загального обсягу використаної води [4, с. 17], при тому, що пільги практично не пов'язані із завданнями стимулювання раціонального водокористування.

Аналізуючи зазначену проблематику, доходимо висновку щодо необхідності визначення сукупності взаємопов'язаних структурно-інституційних елементів та інструментів механізму економічного регулювання водокористування в Україні, котрі були б націлені на ефективне подолання проблем досягнення раціонального використання водних ресурсів, зниження водоемності галузей національної економіки, захисту вод від забруднення та виснаження їх запасів, запобігання негативних наслідків шкідливої дії вод і мали б забезпечувати економічну ефективність та екологічну безпеку функціонування водогосподарського комплексу, виходячи із засад сталого розвитку. Розглянемо його основні складові.

1. Вдосконалення відносин власності та прав користування водними ресурсами. Відносини власності є одним із базисних інститутів ринкових відносин. Конституція України та Водний Кодекс України (ст. 6) визначають, що води (водні об'єкти) є виключною власністю народу України і надаються тільки у користування. Цим обмежено можливості прямого включення водних ресурсів як природного капіталу у ринкові відносини через механізми купівлі-продажу ресурсів. Разом з тим, користувачі водних ресурсів у процесі їх експлуатації отримують можливість накопичувати природно-ресурсну та екологічну ренту.

Завдання полягає в її перерозподілі з урахуванням загальнодержавних та регіональних інтересів, базуючись на оптимальному використанні сумісних із водним законодавством форм користування водними об'єктами: пряме користування на підставі відповідного дозволу та оренда, а також з урахуванням інституційних особливостей форм і прав власності на виробничі фонди, невіддільні від природного водного об'єкта (водогосподарські та водоочисні споруди, штучні водні об'єкти тощо).

Базові елементи відносин власності та прав користування водними об'єктами в Україні законодавчо вибудовані й практично функціонують. Разом з тим існує цілий ряд проблемних питань. Фактично панівна державна форма власності практично виключає ринкове саморегулювання процесів водокористування. Можливості приватної та колективної форм власності не реалізуються.

Законодавчо не вирішені питання щодо можливостей розширення форм користування водними ресурсами через застосування концесійної форми використання водних об'єктів.

Неузгодженість земельного та водного законодавства спричиняє проблеми реалізації прав водокористувачів на доступ до водних об'єктів при трансформації відносин власності у галузі землекористування стосовно прилеглих до водойм земельних ділянок.

Законодавчо обмежене функціонування відносин власності у галузі водокористування не компенсується розвитком ринкового інституційного середовища у сфері водокористування, а також ефективним державним регулюванням перерозподілу водоресурсної абсолютної та диференціальної ренти від водокористувачів на користь власника водних ресурсів через бюджетні та інші механізми.

Подолання цих проблем вбачаємо через:

- Розширення діапазону форм власності. Регульоване запровадження приватної та колективної власності на створені штучно водні об'єкти та колективної (комунальної) власності на водні об'єкти, що є джерелом забору води комунальними водогосподарськими спорудами для задоволення господарсько-побутових потреб населення, промислового та іншого водопостачання.
- Урахування інституційних особливостей відносин власності щодо водогосподарських споруд й штучних водойм як невіддільних від природних водних об'єктів через збереження державної форми власності стосовно меліоративних систем, каналів, водорегулюючих гідротехнічних споруд тощо, котрі обслуговують поряд із фондотримачами інших водокористувачів.
- Розширення форм користування водними ресурсами з включенням до них концесійної форми використання водних об'єктів (промислове використання підземних та поверхневих вод, використання водних об'єктів для лікувальних та оздоровчих цілей, риборозведення тощо).
- Забезпечення при трансформуванні земельних відносин прав водокористувачів на доступ до водних об'єктів та можливостей загального й спеціального водокористування шляхом законодавчого обмеження приватизації прилеглих до водних об'єктів земельних ділянок.
- Формування ринкового інституційного середовища у сфері водокористування: а) перехід до басейнового принципу управління водогосподарським комплексом та створення регіональних (басейнових) ринків дозволів на спеціальне використання водних ресурсів; б) стимулювання водогосподарського підприємництва; в) сприяння розвитку елементів ринкової інфраструктури у сфері водокористування (виробничі, консалтингові, аудиторські, фінансово-

кредитні, посередницькі підприємницькі структури для обслуговування потреб водогосподарського комплексу).

- Ширше використання позаринкових регуляторів перерозподілу водоресурсної абсолютної та диференціальної ренти від користувачів водних ресурсів на користь суспільних та регіональних інтересів для подолання проблем монопольного присвоєння ренти користувачами водних ресурсів, що є наслідком законодавчого розмежування правомочностей володіння, користування і розпорядження водними ресурсами.

2. Використання інструментів нормативного та адміністративного регулювання водокористування. Водним законодавством України передбачено використання системи інструментів нормативного та адміністративного регулювання водокористування: дозволів, лімітів, нормативів, стандартів, обмежень та заборон, санкцій, експертизи. Однак у цілому логічно побудована система нормативно-адміністративного регулювання водокористування в Україні не гарантує досягнення цілей раціонального використання водних ресурсів та їх охорони від виснаження та забруднення. Проблеми полягають у труднощах об'єктивізації нормування водокористування, що мало б згладжуватися важелями економічного стимулювання раціонального водокористування. Проте нормативні та фінансово-економічні інструменти регулювання водокористування в Україні пов'язані недостатньо.

Неефективною та громіздкою є чинна практика отримання дозволів на спеціальне водокористування. Затверджені в останні роки при наданні дозволів на спеціальне водокористування ліміти забору та використання води до двох разів вищі за реальні обсяги водокористування й фактично стимулюють нераціональне використання водних ресурсів. Нормативна база дозвільної системи не розроблена. При цьому уповноважені на видачу дозволів державні органи діють практично на свій розсуд, вимагаючи від водокористувачів до 20 різноманітних документів.

Не введені в дію також необхідні нормативно-правові акти щодо технологічних нормативів використання води. Вони розроблені лише для житлово-комунального господарства, залізничного транспорту та рибництва.

Недоліки породжує також адміністративно-територіальний принцип побудови системи управління водогосподарським комплексом при басейновому характері формування водних ресурсів.

Малодієвими є система контролю дотримання вимог водного законодавства та використання передбачених законодавством санкцій у випадках його порушення.

Якими ж вбачаються шляхи вирішення цих питань?

1. Запровадження басейнового принципу управління водогосподарським комплексом та нормування (квотування, лімітування) водокористування. Встановлення граничних загальних (сумарних) розмірів лімітів забору води в межах басейну з подальшим розподілом первинних лімітів водокористувачам у межах загального ліміту.
2. Спрощення процедури отримання дозволів на спеціальне водокористування. Введення в дію необхідних нормативно-правових актів та чітка регламентація переліку необхідних для отримання дозволу документів.
3. Жорстке нормативно-правове регламентування встановлення стимулюючих раціональне водокористування технологічних нормативів водоспоживання та стандартів якості води для всіх сфер та галузей господарства.

4. Встановлення стимулюючої скорочення використання водних ресурсів системи лімітування забору води з водних об'єктів та водоспоживання. Застосування принципу регресивного лімітування, що базується на доведенні зменшуваних лімітів.
5. Створення можливостей для вільного обігу лімітів використання води в межах басейну (ринку лімітів) на договірних засадах між суб'єктами водокористування. Функціонування такої системи стимулюватиме скорочення водоспоживання водночас із задоволенням потреб у воді нових споживачів без загального збільшення відбору води з природного середовища.

3. Використання фінансово-економічних інструментів регулювання водокористування. Фінансово-економічним важелям відводиться особливо важлива роль в економічному механізмі природокористування. В Україні він базується на законодавчо закріпленому застосуванні принципу платності використання природних ресурсів. В галузі водокористування плату запроваджено у формі збору за спеціальне водокористування. Справляється також збір за скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти. Слід зазначити, що діюча система справляння плати за використання водних ресурсів не виконувала своєї основної стимулюючої раціональне водокористування функції насамперед через низькі нормативи зборів за спеціальне водокористування. У 2009 р. в Україні збір за спеціальне використання водних ресурсів для комунального сектора становив 0,005–0,01 євро за м³, для промислового 0,017–0,04 євро. Для прикладу, у Данії плата за відбір та використання води сягає 0,98 євро за м³, у Хорватії – від 0,42 до 2,78 євро. [7]. Фактично в Україні встановлено одні з найнижчих у Європі нормативів плати за водокористування. Сума збору за спеціальне використання водних ресурсів у 2008 р. щодо валового регіонального продукту в цілому для України склала 0,08%, у Львівській області – 0,04%. Незначне місце плати за воду у собівартості та ціні реалізації продукції призводило до нехтування питань раціонального водоспоживання з боку виробників. До обсягу реалізації продукції промисловості збір за використання водних ресурсів не перевищував 0,03% – 0,04%.

Надходження від зборів за використання води, поряд зі зборами за скидання забруднюючих речовин, мають становити фінансову основу заходів щодо охорони вод, відтворення водних ресурсів, попередження шкідливої дії води та ліквідації її наслідків. Цю функцію збори через заниженість нормативів та відсутність їх зв'язку з потребами водоохорони не виконували. У 2008 р. реальна потреба водогосподарського комплексу у фінансуванні становила розрахунково 1,6 млрд. грн., з держбюджету було профінансовано 730 млн. грн. Отримано до бюджету зборів за спеціальне водокористування 645 млн. грн. (40% від потреби 2008 р. та менше 15% перспективних потреб).

Неузгодженість водного та бюджетно-податкового законодавства не забезпечує дотримання принципу цільового використання зборів за спеціальне водокористування на водоохоронні заходи, як це передбачено ст. 32 Водного Кодексу України. Збір за використання води, на відміну від збору за скидання забруднюючих речовин, спрямовується до загального фонду бюджету, розчиняючись у ньому.

Нааявні пільги у справлянні зборів за використання води не мають стимулюючого раціональне водокористування характеру і є переважно не виправданими. Зменшення при цьому зборів через систему пільг більше як наполовину нівелює завдання включення водних ресурсів через механізми справляння збору в безпосередні економічні відносини в умовах ринкової економіки. На жаль, не передбачено суттєвих змін у системі справляння зборів за

використання водних ресурсів у винесеному на всенародне обговорення проєкті Податкового кодексу України.

На нашу думку, необхідним є:

- Перегляд підходів до визначення нормативів зборів за спеціальне водокористування. Розробка нової методології встановлення нормативів зборів, виходячи з критеріїв досягнення стимулюючого раціональне водокористування ефекту, орієнтування на світовий рівень плати за відбір води з природного середовища з урахуванням впливу зборів за використання води на цінові параметри кінцевої продукції та ринкову конкурентоспроможність вітчизняних товарів і послуг.
- Врахування при встановленні нормативів зборів потреби у коштах для фінансування заходів щодо охорони води, відтворення водних ресурсів, підтримання водних об'єктів у належному стані, а також на виконання робіт, пов'язаних із попередженням шкідливої дії води і ліквідацією її наслідків.
- Досягнення взаємозв'язку збору за спеціальне водокористування та планових потреб у коштах для реалізації цільових програм з раціонального водокористування.
- Забезпечення цільового надходження та використання зборів за спеціальне водокористування. Спрямування зборів до спеціального фонду бюджетів із виділенням окремого бюджетного призначення на фінансування цільових басейнових та загальнодержавних програм із раціонального водокористування.
- Перегляд чинних пільг та знижуючих коефіцієнтів справляння зборів за використання води. Надання пільг пов'язувати з досягненням ефектів зі скорочення водоспоживання та шкідливого впливу на водний басейн.
- Впровадження збору за погіршення якості водних ресурсів (зниження рибопродуктивності водойм, втрату водоймами якісних параметрів вод, деградацію водойм та зміну їх категорійності тощо). Розробка та затвердження Кабінетом Міністрів України порядку встановлення нормативів та порядку стягнення цього виду зборів.

4. Стимулювання раціонального водокористування. Законодавство України (Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища», ст. 48) визначає шляхи стимулювання раціонального використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища: а) надання пільг при оподаткуванні в разі реалізації природоохоронних заходів, переході на маловідходні й ресурсозберігаючі технології, організації виробництва і впровадженні очисного обладнання тощо; б) надання на пільгових умовах позичок для реалізації природоохоронних заходів; в) встановлення підвищених норм амортизації основних виробничих природоохоронних фондів; г) звільнення від оподаткування фондів охорони навколишнього природного середовища; д) передачі частини коштів природоохоронних фондів на договірних умовах суб'єктам господарювання і громадянам на заходи для гарантованого зниження скидів забруднюючих речовин, на розвиток екологічно безпечних технологій та виробництва; е) надання можливості отримання природних ресурсів під заставу. Зазначені інструменти стимулювання раціонального водокористування в цілому відповідають світовій практиці, але передбачені природоохоронним законодавством можливості стимулювання раціонального водокористування в Україні не реалізовані.

Закони України «Про систему оподаткування», «Про оподаткування прибутку підприємств», «Про податок на додану вартість» не містять положень про пільги за досягнення раціонального водокористування й охорону вод від забруднення.

Відсутня також можливість отримання коштів природоохоронних фондів чи загального фонду бюджету на заходи зі скорочення водоспоживання, переходу на маловодні чи безводні технології. Відповідно до Порядку планування та фінансування природоохоронних заходів з Державного фонду охорони навколишнього природного середовища (затверджений наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 21.05.2002 р. №189), із зазначеного фонду кошти виділяються виключно на природоохоронні заходи згідно з Переліком видів діяльності, які належать до природоохоронних заходів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 17.09.1996 р. №1147 зі змінами і доповненнями. У цей перелік заходи зі скорочення водоспоживання, переходу на відповідні технології не включено.

Для зміни становища необхідно:

- Включити до податкового законодавства положення щодо зменшення бази або об'єкта оподаткування у повному розмірі інвестицій на впровадження водоощадливих чи безводних екологічно нешкідливих технологій з гарантованим водозберігаючим ефектом.
- Передбачити у податковому законодавстві можливість прискореної амортизації водоочисного обладнання та основних фондів, що забезпечують водозберігаючий ефект.
- Вирішити питання щодо можливостей цільового отримання водокористувачами з державних природоохоронних чи інших спеціальних фондів бюджету коштів на впровадження водозберігаючих технологій та можливостей компенсування з цих фондів відсотків за залученими для впровадження водозберігаючих технологій банківськими кредитами.

5. Забезпечення регіональних інтересів при використанні водних ресурсів.

Водні ресурси регіонів відносяться до двох категорій: загальнодержавного (підземні води, поверхневі води, що знаходяться або використовуються на території більш як однієї області, територіальні морські води) та місцевого значення. Чинне законодавство передбачає широкі повноваження для регіонів (обласних, районних, міських, сільських, селищних органів місцевого самоврядування) у розпоряджанні водними ресурсами місцевого значення. Їх повноваження стосовно найпоширеніших водних ресурсів загальнодержавного значення обмежуються лише погодженнями розміщення підприємств та інших об'єктів, діяльність яких пов'язана з використанням водних ресурсів і може негативно впливати на їх стан, та можливостями обмеження, тимчасової заборони (зупинення) чи припинення діяльності підприємств, установ, організацій в разі порушення ними вимог водного законодавства в межах своєї компетенції.

Аналогічна ситуація з питанням розподілу зборів за спеціальне водокористування. Регіональні органи управління мають вплив лише на збори за використання водних ресурсів місцевого значення, роль яких у забезпеченні спеціального водокористування незначна.

У результаті органи регіонального управління й місцевого самоврядування надмірно обмежені у можливостях розпоряджання й управління використанням водних ресурсів їх територій.

Надходження переважної частини збору за використання водних ресурсів регіонів до державного бюджету (до місцевих – лише збір за використання водних ресурсів місцевого значення) позбавляє території фінансової бази для вирішення питань сталого розвитку їх водогосподарських комплексів. Необхідними є зміни в цій частині міжбюджетних відносин. Їх актуальність зумовлюється й

перспективами переходу на басейновий принцип управління функціонуванням водогосподарських комплексів.

Відсутніми є чітко обумовлені й зафіксовані у нормативно-розпорядчих документах критерії та методи урахування регіональної специфіки при лімітуванні забору й споживання води, встановленні нормативів збору за спеціальне водокористування.

Враховуючи вищезазначене, вважаємо за необхідне:

- Підвищити роль регіонів в управлінні водокористуванням шляхом поширення на рівень обласних, районних та інших місцевих Рад, місцевих органів виконавчої влади повноважень, що стосуються надання дозволів на спеціальне водокористування, встановлення лімітів забору й використання води, нормативів збору за спеціальне водокористування в частині водних ресурсів загальнодержавного значення в межах відповідних територій через процедуру погодження або передати відповідні функції басейновим органам управління водним господарством.
- Опрацювати питання змін у функціонуванні дозвільної системи та системи лімітування водокористування й встановлення нормативів збору за спеціальне водокористування з огляду на перспективи переходу на басейнові принципи управління водогосподарськими комплексами.
- Вдосконалити міжбюджетні відносини в частині надходження та використання коштів збору за спеціальне водокористування; при справлянні збору за спеціальне використання водних ресурсів загальнодержавного значення передбачити:
 - а) розподіл відповідних нарахувань у пропорції: 40% до місцевих бюджетів із зарахуванням до спеціального цільового фонду бюджетів, 60% до державного бюджету із зарахуванням до спеціального цільового фонду;
 - б) використання коштів вищевказаних спеціальних фондів місцевих бюджетів на реалізацію регіональних та місцевих програм із раціонального використання, відтворення, охорони водних ресурсів, підтримання водних об'єктів у належному стані, виконання робіт, пов'язаних з попередженням шкідливої дії води і ліквідацією її наслідків; державного бюджету – на реалізацію відповідних державних програм та дотації на реалізацію важливих регіональних і місцевих програм.
- Запровадити обов'язкову систему перспективного та поточного територіального планування заходів з водокористування й водоохорони. Використання коштів спеціальних цільових фондів здійснювати відповідно до затверджених планів та програм.
- Потребу у коштах для фінансування заходів планів та програм із водокористування й водоохорони враховувати як один із ключових факторів при встановленні нормативів збору за спеціальне водокористування.

Пропоновані у даному дослідженні заходи з вдосконалення інституційної системи регулювання водокористування на основі економічних та пов'язаних з ними важелів, на наш погляд, забезпечать:

- розширення можливостей для ринкового саморегулювання відносин водокористування, впровадження ефективних форм користування водними ресурсами та об'єктами;
- зменшення технологічного навантаження на водний басейн через вдосконалення нормування використання води та зміну підходу до встановлення лімітів водокористування (регресивний принцип);

- підвищення дієвості механізмів економічного регулювання водокористування, забезпечення самофінансування басейнових та загальнодержавного водогосподарських комплексів;
- створення дієвої системи стимулювання раціонального використання водних ресурсів та скорочення споживання води;
- підвищення ролі регіонів в управлінні водним господарством, їх зацікавленості у раціональному використанні, охороні та відтворенні водних ресурсів.

Список використаних джерел

1. Доходи від екологічних податків. [Електронний документ]. – Режим доступу : http://www.oecd.org/topic/0,2686,en_2649_34427
2. Веклич О. Фінансові інструменти вилучення екологічної ренти / О. Веклич // Економіка України. – 2008. – №9. – С. 27–37.
3. Міщенко В. Фінансування природоохоронної сфери (чи є критерій достатності?) / В. Міщенко // Економіка України. – 2008. – № 8. – С. 46–55.
4. Огонь Ц. Г. Ефективність оподаткування та проблеми раціонального використання й відновлення водних ресурсів / Ц. Г. Огонь // Фінанси України. – 2010. – №1. – С. 16–28.
5. Симоненко В. Податковий кодекс України: що залишилось за бортом проекту / В. Симоненко // Голос України. – 2010. – № 158. – С. 4–5.
6. Довкілля України 2007 : [стат. зб.]. – К. : Держ. комітет статистики України. – 2008. – С. 55-81.
7. ОЕСР/ЄПІ: бази даних щодо інструментів природоохоронної політики та раціонального використання природних ресурсів [Електронний документ]. – Режим доступу : <http://www.oecd.org/statsportal>.

Жук П.В. Пути усовершенствования экономического регулирования водопользования в Украине.

Указываются на возрастающую роль экономических рычагов регулирования природопользования в мировой практике. На основании анализа эколого-экономических, правовых, организационных, финансово-бюджетных и других проблем в сфере водопользования в Украине и подходов к их решению предложены пути усовершенствования регулирования отношений водопользования с использованием инструментов нормативного, административного, финансово-экономического регулирования и стимулирования рационального водопользования, усовершенствования отношений собственности, обеспечения региональных интересов при использовании водных ресурсов. Указано на ожидаемые результаты использования предлагаемых путей решения проблем водопользования. Ключевые слова: природопользование, сфера водопользования, эколого-экономические проблемы, экономическое регулирование.

Zhuk P.V. The Ways of Economic Improvement of Water Management in Ukraine.

The increasing role of economic levers of nature management in world practice is emphasized. On the basis of analysis of ecological, economic, legislative, organizational, financial, budget, etc problems in the sphere of water management in Ukraine and approaches to its solution, the ways of improvement of water management relations based on legislative, administrative, financial and economic instruments, promotion of efficient water management, improvement of property relations and maintenance of regional interests in water resources' management are proposed. The expected results of implementation of proposed measures on water management improvement are indicated.

Key words: nature management, water management sphere, ecological and economic problems, economic management.

Надійшло 04.09.2010 р.